

Búcsú D. Mátai Máriától

(1945–2020)

Ismét eggyel kevesebben lettünk. Nehéz leírni az ilyen mondatot még akkor is, ha tudjuk, hogy D. Mátai Mária betegsége miatt már hosszú évek óta nem volt jelen a tanzéki és a szakmai élet mindennapjaiban. Most, a visszavonhatatlan véglegesség tudatában szomorú szívvel búcsúzunk tőle, az embertől, a munkatárstól, tudományos kutatótól, tanártól az Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar nyelvészei és a Magyar Nyelvtudományi Társaság nevében.

Mátai Mária 1945. november 22-én született Szombathelyen. Iskoláit szülővárosában végezte. A gimnázium utolsó évében az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyen orosz nyelvből elért helyezéssel felvételi vizsga nélkül nyert felvételt az ELTE magyar–orosz szakára, ahol 1969-ben szerzett diplomát. A magyar nyelvészet és ezen belül a nyelvtörténet iránti érdeklődése folyamatosan alakult ki egyetemi tanulmányai során, és már szakdolgozatában kijelölte azt a fő kutatási irányt (a szófajttörténet és ezen belül a határozószók kérdéskörének vizsgálata), amely egész életpályája során meghatározó volt, és amellyel maradandót alkotott. 1970-ben megvédte bölcsészdoktori disszertációját, amelynek kiváló eredményéért kitüntetéses (vörös) diplomája után megkapta a *Sub auspiciis rei publicae popularis feliratú aranygyűrűt*. 1985-ben a nyelvtudomány kandidátusa fokozatot szerezte meg, 1997-ben habilitált, 2008-ban az MTA doktori fokozatot nyerte el. Részt vett a Magyar nyelv történeti nyelvtana munkálataiban (MNYT.), egy egyetemi jegyzet (H. BOTTYÁNFY ÉVÁVAL, HORVÁTH MÁRIÁVAL ÉS KOROMPAY KLÁRÁVAL [H. BOTTYÁNFY – HORVÁTH – KOROMPAY – D. MÁTAI 1981 stb.]) és nyelvtörténet-tankönyvek írásában. Széles körű nyelvészeti érdeklődéséről ő maga így írt: „a grammatika- illetőleg szófajttörténeten kívül jó néhány egyéb témával is foglalkoztam: a középiskolai anyanyelvi neveléssel, tudománytörténettel, a leíró nyelvészet egyes kérdéseivel, a figura etymologica grammatikai és stilisztikai vonatkozásaival, a csángó nyelvjárás egyes jelenségeivel. Egyik legkedvesebb témám az 1433-as másolatban fennmaradt verses imádságunknak, a Laskai soroknak a monografikus feldolgozása volt” (MÁTAI 2009: 145).

Mátai Mária igazi tanáregyenység volt. Nemcsak a tananyagot megtanítani, hanem a hallgatóknak az anyanyelv szeretetét átadni is akarta. Nagy hatással volt tanítványaira, akiknek szakmai életútját évek múltán is figyelemmel kísérte. Nem véletlen, hogy közülük többet is a kutatói pályán indított el.

Mátai Mária a tanár, a kutató mellett igazi közösségi ember is volt. Részt vett a Kar életében: több cikluson keresztül volt tagja a Kari Tanácsnak, 1976 és 1979 között az ELTE Egyetemi Tanácsának is. A Magyar Nyelvtudományi Társaságnak 1976-tól választmányi tagja volt. 1998-ban Széchenyi Professzori Ösztöndíjban, 2002-ben Széchenyi István Ösztöndíjban részesült, 2009-ben Apáczai Csere János-díjjal tüntették ki.

Kedves, barátságos, mindenki felé nyitott természete a kollégák irányában is megmutakozott. Amikor Hajdú Mihállyal a fiatal és fiatalos nyelvészek baráti körének, a később Bokor néven ismertté vált csoportnak a megalakításán gondolkodtunk, természetesen adódott, hogy Marikával együtt legyünk a mozgatói ennek a baráti körnek. Szeretágazó

jó kapcsolatai révén a Bokor szakmai vitái, beszélgetései háttereként szétküldött Bokor levelek stenciles sokszorosítását is viszonylag könnyen meg lehetett oldani a korszakra jellemző cenzúras világban is. A Bokor sikerén felbuzdulva a Kar más szakos fiatal oktatói is szervezkedni kezdtek. Így jött létre a Fiatal Oktatók Klubja, a Fiók, amelynek a szervezői között ugyancsak megtaláltuk őt is.

Mátai Mária kedves, vidám, barátságos személyiségét, de törhetetlen munkakedvét a betegség, a hosszú évtizedeken keresztül fellépő súlyos migrénes rohamok sem törték meg. Emlékezetünkben így őrizzük meg az utókor számára.

Hivatkozott irodalom

- H. BOTTYÁNFY ÉVA – HORVÁTH MÁRIA – KOROMPAY KLÁRA – D. MÁTAI MÁRIA 1981. *Bevezetés az egyetemi nyelvészeti tanulmányokba*. Tankönyvkiadó, Budapest. (Sok utáni nyomással.)
- MÁTAI MÁRIA 2009. E./1. In: KONTRA MIKLÓS – BAKRÓ-NAGY MARIANNE szerk., *A nyelvészetről – egyes szám, első személyben 2*. A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara, Szeged. 143–145.
- TNyt. = *A magyar nyelv történeti nyelvtana. I. A korai ómagyar kor és előzményei. II/1. A kései ómagyar kor. Morfematika. II/2. A kései ómagyar kor. Mondattan. Szöveggrammatika*. Főszerk. BENKŐ LORÁND. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1991–1995.

ZELLIGER ERZSÉBET
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Búcsú Kótyuk Istvántól

(1934–2020)

A kárpátaljai magyar tudományosság szegényebb lett: életének 86. évében eltávozott közülünk dr. Kótyuk István, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanácskezelő professzora, az MTA külső köztestületi tagja, a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács alapító tagja. Gyászolja a kárpátaljai magyar nyelvésztársadalom, gyászolják kollégái, tanítványai, tisztelői.

Kótyuk István – elismert magyar nyelvész, műfordító, lexikográfus, számos, a kárpátaljai magyar tannyelvű iskolák számára készült tankönyv szerzője. A szovjet éra nehéz időinek tanúja és részese. Az őszinteség és becsületesség kísérte élete végéig. Évtizedek során a szülőföld tiszteletére, az anyanyelv és a kultúra ápolására nevelte tanítványait.

1934. január 11-én született az akkor Csehszlovákiához tartozó, jelenleg az ukrain Ungvári járás területén található Nagyrát településen. Elemi iskolai tanulmányait helyben végezte. 1949-ben felvételt nyert a Munkácsi Tanítóképzőbe, mely 1950-ig Huszton működött. 1953-ban szerzett elemi iskolai tanítói diplomát, s még ugyanebben az évben az Ungvári Pedagógiai Főiskola magyar nyelvészeti szakán kezdett el tanulni. A pedagógiai főiskolát hamarosan megszüntették, tanulmányait ezért az Ungvári Állami Egyetemen folytatta, ahol 1958-ban szerzett orosz nyelv és irodalom szakos tanári